

Tävlingsbidrag till kvalitetspris Vård och Omsorg 2010

”Samverkan i arbetet mot Våld i nära relationer ”

Birgit Ahlberg Familjerådgivningen, Karolina Frick Fältsekreterare, Eleonora Karlsson Kurator LSS, Eva Fernandez Enhetschef Trollsjögården och Tuija Kaattari Socialsekreterare.

Bakgrund

Kommunens ansvar för våldsutsatta kvinnor, män och barn regleras i Socialtjänstlagen, lagen är mycket tydlig i att kommunen skall erbjuda hjälp. Lagen har också skärpts och barn som bevittnat våld räknas idag som brottsoffer och har rätt till skadestånd.

I Eslövs kommun har man tidigare arbetat med problematiken på olika sätt och med spridda kunskaper i ämnet. Länsstyrelsen beviljade 2007 utvecklings medel till Eslövs kommun med Vård och Omsorg som projekt ägare i syfte att kvalitetsutveckla arbetet. Projektiden har varit två år och projektet avslutades december 2009.

Vi som nyckelpersoner fick då möjlighet att arbeta riktat mot målgruppen och förstärka de insatser som redan fanns inom ramen för vårt ordinarie arbete. Vi har arbetat för att utveckla samverkan och att sprida information och kunskap inom Vård och Omsorg och i samverkan med andra förvaltningar och myndigheter.

Vi har arbetat för att tydliggöra med vad och var i kommunen individer kan få hjälp och med att tydliggöra medverkande samverkansparters insatser för att dessa ska bli kända för alla.

Eftersom allt våld kräver snabba insatser i skarpa lägen skall arbetet präglas av helhetsperspektiv där berörda myndigheter och frivilligorganisationer samverkar och individen sätts i centrum. Individen i centrum, står för samma stöd och information till individer som söker hjälp oavsett vem individen först tar kontakt med.

Vi startade med en utbildning på Malmö högskola tillsammans med representanter från Barn och familj och Arbete och försörjning för att få en gemensam plattform att utgå ifrån. Vi arbetar idag fortfarande med nyckelpersonerna som motor i arbetet och har en referensgrupp från olika arbetsställe med 15 personer som möts 2 gånger per år för att inventera och sprida ny kunskap i ämnet. Styrgruppen för arbetet är enhetscheferna från de olika förvaltningarna

Vårt mål är att synliggöra våldet, att arbeta med att förebygga våld och verka för jämställdhet och att stärka barnperspektivet. Vi håller ämnet levande på många nivåer i våra verksamheter!

Målgrupp

Familjevåld är ett allvarligt brott, ett stort samhällsproblem och en viktig folkhälsofråga. Våldet medför stora individuella konsekvenser och höga kostnader för samhället. Den mesta misshandeln sker i hemmet. Den förekommer i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Den största delen av våldet begås av någon som den våldsutsatte har eller haft en relation till. Man pratar om psykiskt, fysiskt, sexuellt, ekonomiskt och latent våld.

Till våld räknas även kontrollerande beteende, som att isolera en person från familj och vänner eller att begränsa tillgängligheten till information och hjälp. Detta leder till fysiskt och psykiskt lidande och det påverkar hela livssituationen. På senare år har man även uppmärksammat våld i samkönade relationer, hedersrelaterat våld, våld mellan äldre och människor som är i behov av permanent vård

Genomförande

Familjerådgivningen

Under 2009 gjordes en kartläggning på alla familjerådgivningsmottagningar i landet när det gäller familjevåld. Det vi ser är att både den som varit utsatt för våld och den som utför våldet har i sina egna uppväxtfamiljer i mycket hög utsträckning upplevt våld. Inom familjen är det framförallt kvinnor som blir utsatta för hot och/eller våld av sin partner. Enligt den vetenskap som finns så har var tredje kvinna varit utsatt för våldshandlingar från sin partner inom äktenskapet eller i ett samboförhållande.

Många av dessa tillhör gruppen unga barnfamiljer. Förhållandet har ofta pågått i 0-4 år. I mitt arbete möter jag alla tre parterna i familjen i samtal och de flesta har inte kontakt med socialtjänsten i övrigt. Jag arbetar också preventivt med information bland annat på barnavårdscentralen för att möta problemen tidigt. Jag arbetar alltid ensam i samtal med individer, och gruppen som samverkar mot familjevåld berikar mitt arbete på många sätt. Samverkan skapar nytänkande och ett kunskapsutbyte som är positivt för arbetet.

Fältsekreterare

I min roll som riktad fältsekreterare mot våld i nära relationer kommer jag i kontakt med aktuell person via polisen, annan förvaltning eller socialsekreterare som bedömt att det finns behov av råd och stöd.

Mina kontakter har hittills varit riktade till kvinnor. Det första jag gör är att ta reda på om kvinnan har barn. Har barnen bevittnat våldet? Kan kvinnan ta hand om barnen? Jag gör en riskbedömning och anmäler därefter till Barn och familj förvaltningen om bedömningen är att risk föreligger. Jag försöker också motivera kvinnan att söka hjälp för barnen om de är traumatiserade av sina upplevelser.

Min erfarenhet är att det är bättre för kvinnan ju tidigare vi träffas i situationen. Har kvinnan polisanmält är hon ofta chockad och omtumlad. Detta kan ge uttryck på olika sätt, kvinnan kan till exempel ha svårt för att ta tag i praktiska saker. Oftast är det de praktiska göromålen jag får hjälpa kvinnan med i första hand. Exempel på detta är sjukansökan till jobbet, ta kontakt med vårdcentral för att få sjukskrivning, hjälpa till med att inhandla förnödenheter, betala räkningar, ordna skyddat boende med mera.

En person som under en längre tid utsätts för hot och/eller våld från sin partner bryts sakta ner bit för bit. De utsatta kvinnorna eller den person som utsätts för våld känner sig maktlösa och lägger ofta skulden på sig själva. Det innebär att det blir svårare och svårare, ju längre tid som går, att kunna bryta upp från ett sådant förhållande. Därför är det av största vikt att de utsatta personerna har någon i dess närhet som de känner och som de kan få stöd och hjälp från.

I min pågående kontakt med personer försöker jag snabbt etablera en kontakt för vederbörande på Kriscentrum i Lund där de är specialiserade på terapi för våldsutsatta. Den praktiska hjälpen och stödet står jag fortsatt för och de praktiska göromålen är ofta många efter en polisanmälan. Kvinnorna kan lång tid efter anmälan vara handlingsförlamad, "paralyserade" det kan också vara så att kvinnan har blivit "instängd" av sin man och att hon av den anledningen aldrig fått göra de vardagliga sysslorna. Detta kan ibland vara en orsak till att kvinnan går tillbaka till sin man. Hon klarar helt enkelt inte av att leva själv, vet inte hur hon ska göra. Därför är min kontakt med våldsutsatta kvinnor ofta lång. Även om kvinnan går tillbaka till sin man försöker jag stanna kvar som ett stöd om kvinnan vill. Min erfarenhet är tyvärr att misshandeln återkommer igen efter ett tag. Våldsutsatta personer som vi kommer i kontakt med på fältet kan alltid ringa till fältgruppen journummer, dygnet runt årets alla dagar, när man behöver någon att tala med.

Äldreomsorgen.

Hot och våld är ett tilltagande problem både inom arbetslivet och inom familjen.

Vissa verksamheter är mer utsatta än andra. Den största delen av anmälda arbetsskador som handlar om hot och våld kommer från vård- och omsorgssektorn och därmed även äldreomsorgen.

Inom äldreomsorgen och på våra äldreboenden finns samma kategori människor som bland övriga befolkning, det vill säga det förekommer våld även hos de äldre. Detta innebär att det finns äldre som själva blir eller varit utsatta för våld och att det finns äldre som utsätter andra för våldhandlingar av olika slag.

På våra äldreboenden finns idag ett stort antal brukare som har olika former av demens- och/eller psykiska sjukdomar eller besvär. Det är relativt vanligt att dementa eller psykiskt sjuka personer utifrån sina sjukdomar och besvär är utåtagerande, att de agerar genom att slå, spotta eller säga kränkande ord till familjemedlemmar och/eller till dem som hjälper och vårdar dem.

Äldreomsorgen är en verksamhet där hot och våld förekommer och det är en stor procent av medborgarna som arbetar inom äldrevården. Vidare är det framförallt kvinnor som arbetar inom äldreomsorgen samt att det av dessa kvinnor är en stor andel, drygt 30 %, som idag lever eller har levt i ett förhållande där våld förekommer eller har förekommit. Detta innebär att det finns en stor andel kvinnor inom äldreomsorgen som både i sitt arbete och privatlivet blir utsatta för hot och våld i olika former.

Våldet är och skall aldrig vara accepterat! Det är inte acceptabelt att någon person, oavsett om det sker inom familjen eller i arbetslivet, blir utsatt för hot eller våldhandlingar. Därför är det för min del som ansvarig enhetschef inom äldreomsorgen av största vikt att arbeta utifrån att ge stöd och hjälp till de utsatta samt att förebygga och förhindra våldet.

Jag har utifrån högskolestudier i ämnet kvinnovåld och mitt medverkande i gruppen, "Familjevåld i Eslövs kommun" fått utökade kunskaper om ämnet våld och familjevåld. Min kompetens innebär att jag idag har större förutsättningar att ge rätt stöd och hjälp utifrån den enskilde personens (brukare eller personal) behov. Jag har också som representant för äldreomsorgen försökt göra mina kollegor uppmärksamma på problematiken och informerat om var man kan få hjälp.

LSS-verksamheten

Studier har visat att personer med funktionshinder är mer utsatta för våld och övergrepp än personer utan funktionshinder. Kvinnor är mer utsatta än män.

Kvinnor med funktionshinder är mer utsatta än kvinnor utan funktionshinder.

Det vill säga funktionshindrade kvinnor är dubbelt utsatta.

Som funktionshindrad är man mer beroende av andra i sin omgivning. Föräldrar, partners, vänner, grannar, personal och alla andra som står för samhällets hjälpinsatser. Beroendet ökar utsattheten. En utsatthet som kan utnyttjas och missbrukas.

De jag främst arbetar med är personer med utvecklingsstörning och personer inom autism spektrat. Deras kontakter med LSS-verksamheten blir ofta livslång och ger samtidigt tillgång till en rad hjälpinsatser.

Den heltäckande institutionsvärlden är för länge sedan lämnad. Ett genomgripande normaliseringsarbete har gett personerna i fråga större möjligheter att få leva som andra.

Oftast till det bättre men också mer riskfyllt!

Som utvecklingsstörd är man mer sårbar. Har svårare att värna om sin integritet och dra gränser mot omvärlden. Svårt att se konsekvenser av vad man gör. Svårt att förmedla vad man varit med om. Svårt att bryta upp från det invanda av rädsla för det okända.

Man har inte tillgång till samma referensramar som andra. Har oftast små sociala nätverk. Känner inte till sina rättigheter. Vet inte vart man skall vända sig för att ta del av den information som finns.

När individer inom LSS verksamheten har behövt hjälp att komma från missförhållanden har det hittills lösts inom den egna verksamheten. Någon har slagit larm, en anhörig, godman/förvaltare, granne, personal eller annan myndighet. Det kan ha gällt våld och övergrepp i uppväxtfamiljen, mellan partners eller sambos men också mellan personer i något boende.

Ett psykosocialt motivationsarbete, ibland långvarigt, har ofta varit nödvändigt för att få den utsatte att våga en förändring. Att bryta upp, att flytta till ett boende eller byta boende med det personalstöd som behövs.

Det finns en utarbetad "Handlingsplan för personalen vid misstankar om övergrepp mot vuxna personer med utvecklingsstörning och/eller autismspektrumtillstånd" med klara anvisningar om vad man skall vara observant på och hur man skall agera vid misstankar om övergrepp. Utarbetad av en rådgivningsgrupp bestående av representanter från polis- och rättsväsende i Polisområde Mellersta Skåne, Vuxenhabiliteringen i Mellersta Skåne samt Eslöv, Höör, Hörby, Kävlinge, Lomma och Lunds kommuner.

På gymnasiesärskolan bedrivs en omfattande undervisning i sex- och samlevnad som en förberedelse för vuxenlivet.

Inom LSS-verksamheten finns en tradition, ibland av nödvändighet, att själv ta hand om problemen. Frågan är hur länge detta skydd räcker? Samhället förändras och livsmönstren förändras. När det brister måste hjälpen vara tillgänglig för alla. Så är det inte nu. Flera brotts- och kvinnojourer tar inte emot kvinnor med funktionshinder. Lunds kvinnojour tar inte emot kvinnor som är rullstolsburna då där inte är handikappanpassat, och inte heller kvinnor med utvecklingsstörning. Mycket arbete återstår där att göra och genom min medverkan i samverkansgruppen mot våld i nära relationer kan frågan lyftas och demokratiseras.

Socialsekreterare –En röst från verkligheten

Utifrån rollen som socialsekreterare bad jag en av de kvinnor jag arbetat med att berätta om sina tankar kring "vad som varit viktigt för henne i vårt arbete":

Det viktigaste för mig var att min socialsekreterare lyssnade på mig och trodde på det jag sa. Hon hjälpte mig att se att jag hade ett värde och förstå att det jag utsatts för inte var okej. Det var många tillfällen då jag inte litade på att hon faktiskt skulle försöka hjälpa mig att komma ifrån Eslöv. Jag litade inte på någon jag gick inte ut eller svarade i telefon. Det jag kommer ihåg bäst var att min handläggare inte var rädd, hon var lugn. I början var det så mycket som gick runt i huvudet på mig och jag visste inte vad jag skulle göra. Men hon visste hur och med vad hon skulle hjälpa mig. Att hon fanns vid min sida och hjälpte mig hela tiden har betytt jättemycket. Hade hon inte funnits där hade jag nog gått tillbaka till min man. Jag har det bra idag och lever långt från Eslöv med skyddad identitet. / Anna

Resultat

Statistik från Kriscentrum i Lund visar att 2009 ökade antalet besök av kvinnor från Eslöv med 13 personer (totalt 29) jämfört med 2008 (totalt 16)

Besök av män i samtal 2009 ökade med 4 personer (totalt 14) jämfört med 2008 (totalt 10)

Resultatet av ökat behov av samtalskontakt på Kriscentrum i Lund kan härledas till vårt aktiva arbete att motivera personer att söka den hjälp de behöver.

Kontaktperson Birgit Ahlberg telefon; 0413-126 14, mobil; 0709-28 92 43.

